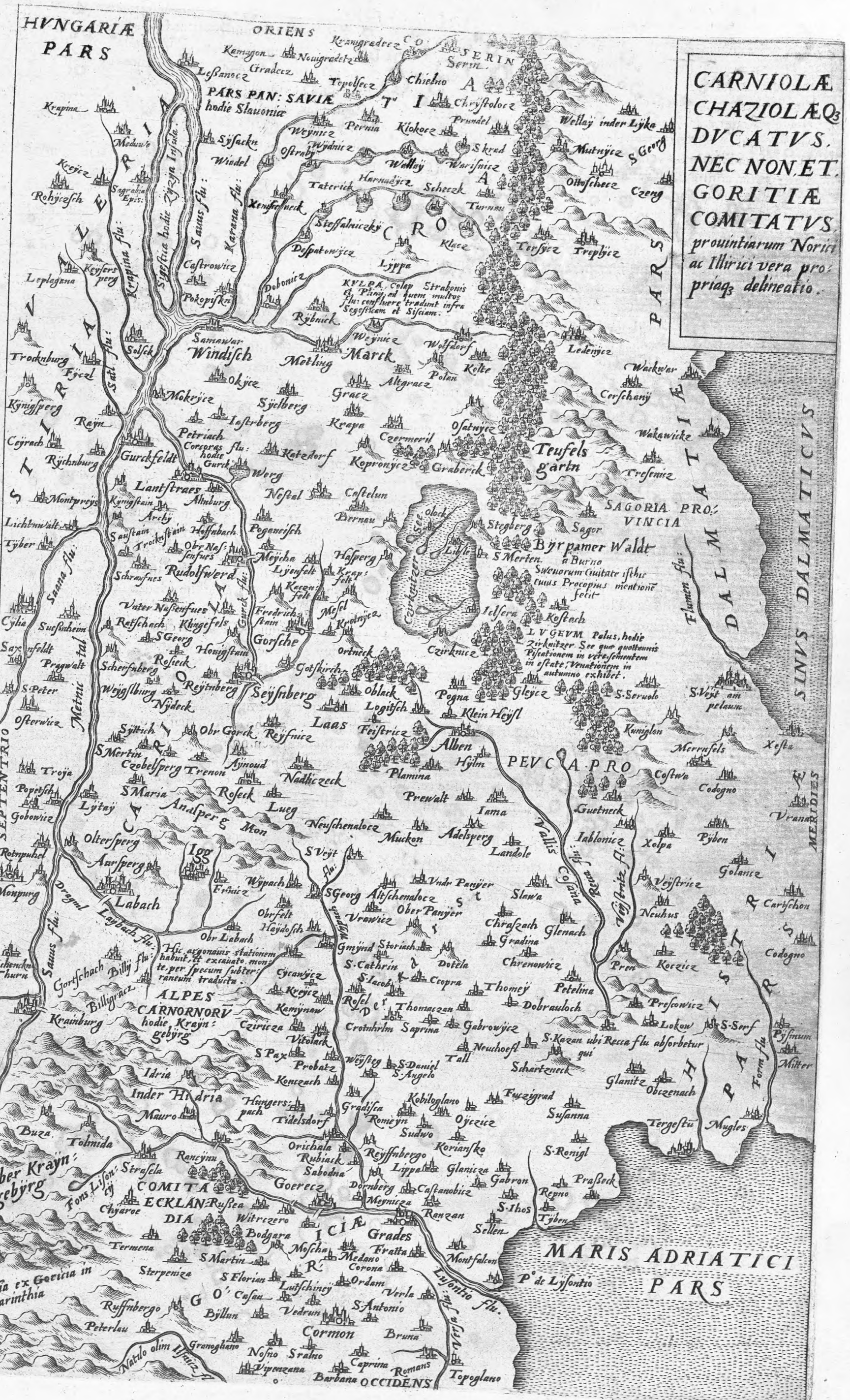

TIROLENSIS ET CARNIOLAE COMITATVS.

Tiroensem ditionē à Tirolī munitissima arce ad Athesim fluuium, iuxta Merouam urbem sita, nomen suum accepisse nulli dubium est: arx verò ipsa vnde & à quo sit sic denominata, non reperi: nisi quod in libro de præfecturis Romanorum Teriolsium mentio fit. Hæc verò loca olim Rhetia secunda dicebantur. Vti Tschudus & reliqui classici authores testantur. Rhetica autem gens à Rheto Thuscorum duce vti Trogus scribit, vel à Rheto Lydorum rege, vt Cato, condita est. Antiquitus tota gens in duas curias, hoc est, in primam & secundam Rhetiam diuisa fuit. prima curia vallem Clauennam, secunda Volturenam, seu vallem Telinam, quam hodie Veltlin vocant, habebat: ea est de qua hic sermo nobis fiet. Complectitur autem bonam partem eius regionis, quam Athesinam Germani vocant, vulgò *Etschlandt*, Latine Rhetia Athesina dici posset, vocatur & Alpestris Rhetia. Multi verò olim populi hunc tractum habitauerunt, quorum partim adhuc extant vestigia nominum, partim obsoleuerunt. Euganei siti in eo loco quo hodie Engadinus dicitur, corrupta voce: est enim Italica dictio pro eo quod est en co de in, vti Tschudus refert, id est, in capite AEni. Vennonēs, hodie dicuntur Vinstgow, seu vallis venusta. Brixentes etiam suum reliquerunt locum. Iuxta Brixiam habitauerunt Cenomani, inter Apennium & Padum Ananes, Boi, Egones, postremò omnium Senones Galli iuxta mare Adriaticum habitauerunt, vti Polybius testatur. Hodie etiamnum in multas dinastias & valles, tractusq; priuatos scinditur, quos breuiter ex Munstero recensebo. Prima itaq; est Athesina regio, incipiens à Meroua ac Tridentū vsque extēditur, habēs in lōgitudine decē milliaria, in latitudine vnum. Inthal vallis incipit in Finstermintz, & extēditur iuxta Rotēburg ad 18. miliar. in lat. verò habet vnū milliare. Finstermintz longitud. habet vnus miliarij, latitudo verò cōplectitur transitū currus, pertingitq; ad Engadinum, Inthal, & Etschlandt, & ad montes. Est rudis & aspera terra, in qua nihil crescit, summeq; latronibus infestatur. Engadinum extenditur secundum longum, ad septem milliaria, & secundum latum, ad dimidium milliare, plus minúsue, agnoscitq; Episcopum Curientem dominum. Non crescit in ea vllum frumentū, nisi æstiuum hordeum, & fœnum, habētq; cultores multa pecora, bonas villas, bellicosam gentem. Vtunturq; magis Longobardica, quàm Germanica lingua. Extenditur ad eam Veltlin seu vallis Telina, & montana Inthal, Athesina & Lechtal, Vinstgow & Munsterthal, atque Stantzerthal. Item Kunterweg excurrit à Potzen vsque ad Brixia sex miliaribus, latitudo autem eius modica est. A Merona vsque ad Sterzingen, ad tria milliaria extenditur Passerthal: in latitudine verò angusta est, habetq; hordeum, fœnum, nuces, vinum, & poma. Est & alia vallis quæ vocatur Stantzerthal, quæ in longitudinē patet ad duo milliaria, crescitq; in ea siligo, hordeum & auena, poma & similia. Vallis Munsterthal habet in longitudine duo aut tria milliaria, attingitq; Athesinam regionem, Ducatum Mediolanensem. Engadina, in latitudine est angusta. Porrò Vinstgow incipit à Gluro, & terminatur ad Merouam, habens in longitudine sex milliaria, abundatq; omnibus bonis, vino optimo, piscibus, venationibus, pomis. Et Malserhaid incipit à Malz, & extenditur in longum quatuor miliaribus vsque ad Finstermintz, in latitudine habet duntaxat dimidium milliare. Superior Engadina habet tria milliaria, cuius extremitates sunt Punthal & Syls, vbi Enus è lacu originē ducit. Alia verò Engadina à Sarnetz vsque Nuders, patet longitudine quatuor miliariorum, ac in latum est angusta. Omittuntur hic multæ aliæ valles, vti sunt Pastklaf, Schambs regio rupibus clausa, Schopina, in qua Furstenaid, Grauenstein, Klefen, Pargel, Suntag. Item mons Neanis, vulgò *Nansberg* distans tribus miliaribus à Tridento, in quo inueniuntur 350. Parochiales Ecclesiæ, & 32. Castra. Crescunt in hoc monte omnia quibus vitur humana vita, præter sal & aromata. Agnoscūt habitatores partim principes Austriæ dominos, partim Episcopum Tridentinū. Extenditur hic mons in longum vndecim miliaribus, & tribus in latitudine. Producit vinum, frumentum, habet & flumina, pisces, aues, ibices, capricornos, mures montanos, abundant armento, caseo, buty-

ro. Prata & agri, & sylvarum montanarum proferunt poma, nuces, aurum, argentum, plumbum, stannum & ferrum. Eni pons, vulgò *Inspruck*, vrbs regionis metropolis est, ad Eni flu. dextram ripam. Vbi camera & parlamentum est comitatus Tirolensis, & superiorum regionum Austriacarum. Tirolense verò castrum regium ad Athesim flu. situm est, & sub eo Merana oppidum. Matran oppidum est Episcopi Brixienfis. Stalla villa est vbi merces deponuntur, & rursus imponuntur. Malz oppidum est, in cuius agro oritur Athesina flu. Glurus oppidum. Hali ciuitas ad Eni sinistram ripam. Mulbach non procul ab *Inspruck*, vbi fiunt optima armamenta, & ferrea indumenta, seu cataphracta. In monte Pyreneo vulgò *Brenner*, multæ constructæ sunt villæ, & oppidum Goffo, vbi bonum inuenitur metallum. Sterzingen oppidum Vlæ flu. adiacet, vbi diues vena est metalli, & boni cuduntur cultri, enses & laminæ. Tridentum ciuitas & castrum, pro media parte ducum Austriæ, & pro alia parte Episcopi Tridentini. Est & Schwatz villa in Tirolensi comitatu exorta, ante paucos annos, propè quam in Falckenstein, & Erbstollen incredibilis thesaurus argenti & æris sine cessatione die noctuq; per multa millia hominum metallicæ rei operam dantium eruitur, tunditur & conflatur. Effodiuntur quoque ibi cum metallis nobiles quidam lapides potissimum Magnes & Malachites. Et docti affirmant Malachiten tam efficacem in sua operatione esse, vt non cedat lapidi Cyanæo, quem vulgò *Turckoys* appellant. Aër loci non vbique salubris. Regio ipsa vndiq; montuosa, & vallibus tortuosissimis implicata, partim sterilis, partim fertilis, vti ex prædictis intelligere est. Fluminibus rigatur duobus præcipue. Enus oritur apud Engadinos summo loco, & ex opposito latere in descensu vicini montis emergit Athesina, labunturq; in diuersas plagas: nam Enus petit Septentrionem, fluensq; per Finstermintz & Inthal, tandē exoneratur in Danubium, Athesina verò per Vinstgouiam & Etschland ruens, alluit mœnia Veronæ, & tandem definit in mare Adriaticum. Reliqui riui potius, quàm iusti fluuij dicendi sunt. Vti Ciler, Brixia, Vlza, qui Eno miscuntur. Rinza, Talzo, Anagnia, Flems, qui Athesina iunguntur. Isaræ autem fons est in campo Selfeld versus Septentrionem ab oppido *Inspruck*. Montium hic numerus non est, qui omnes vno vocabulo Rhetica iuga seu Rhetica Alpes vocantur, quamuis proprijs deinceps nominibus distinguantur, vti Brautius mons iuxta Bormium, vulgò *Vormser-ioch*. Peruina mons in Engadinis, Pes. salarius, vulgò *Busfaler*. Mons Pyrenæus, nūc vulgò *der Brëner*, & alij innumeri Iauffen, Schneperg, &c. Est & prope Muranum mons, in cuius vertice antrum est in medio montis, quem Veneris montem dixerunt ex notissima omnibus fabula. Verum is mons ita nunc præcisus & abruptus est, vt nulli ad hoc antrum pateat aditus. Sylvarum quoque hic magnus numerus est: vti Grinwaldt, Hofgarten, Inder Aich, Milrinald, Forst, *Vnser frauwenholtz*, &c. Minerarum in his montibus innumera fodina: eruuntur enim iuxta Tridentum, & in comitatu Dauers vulgò *in der Stillippen*, & propè Schwatz, vulgò *in Taxn*, iuxta Sterzingum in monte Schneperg, & supra Halam ad Droetzpergum montem. Hala quoq; vrbs salem coquit, & cruciferos cudit monetæ genus. Thermæ sunt supra Brixonam in Pyrenæo monte. Terminatur autem ab Occasu Heluetijs & Curientibus, à Septentrione Bauaria, & Saltzburgenfi Episcopatu, ab Ortū Marca Treuisana, à meridie Longobardia & Grifonibus. Incipit autem ab Occasu sub longit. grad. 30. minut. 30. vbi Curia Rheticæ est, ac definit in Oriente sub longit. grad. 33. minut. 45. vbi Brunecum. A meridie initium sumit sub latitud. grad. 44. minut. 56. vbi Burgum oppidum, & extenditur in Septentrionē ad latitud. grad. 47. minut. 41. vbi Appianum est, vulgò *Happingen*. Est itaque à medio sexti climatis, quod est per Hellepontum vsque ad medium septimi, quod est per fontes Istri. vnde Parallellus eius Australis 14. aut paulò plus. Vbi dies artificialis horarū 15½. Septentrionalis autem est 16. vbi dies prolixior horarum 15¾. Longa ergo est regio ab Occasu in Ortum miliaribus Germanicis 37. seu Italicis 114. in latum vero. i. à Meridie in Septentrionē milliaria habet Germanica 51. seu Italica 204.

TIROLENSIS COMITATUS seu partis Rhetiae Alpes tris infinis descriptio Chorographica.

CARNIOLAE
 CHAZIOLAE
 DVCATVS.
 NEC NON ET
 GORITIAE
 COMITATVS
 prouintiarum Norici
 ac Illyrici vera pro
 prias delineatio.

SINVS DALMATICVS

MARIS ADRIATICI
 PARS

CARNIOLAE DUCATUS.

Carniolæ ducatus à Carnis populis, quemadmodum & Carinthia nomen obtinuit. Dicit enim Volaterranus Geographiæ lib. 2. supra Istros Carni sunt, lata regio, à foro Iulienfibus incipiens, atque ad montana pertinens. Germani eam Carinthiam vocant, quasi Carnithiam corrupto vocabulo, quanquam nonnulli alteram faciunt, eadem tamé gens est, &c. De nominis itaque ratione vide Carinthiæ descriptionem. Hoc loco Iapides Liburnosque olim habitasse tradunt. In his verò regionibus Illyricis tanta etiamnum est terminorum confusio pro varia Reipubl. seu Imperij Romani status vicissitudine. Vti prouinciarum quæ hodie ibidem numerantur, vix ægréque, aut penitus ferè nulli certi limites tradi queant, incertius itaque tot retro actorum seculorum constitutionem tradere. De hac tamen Carniola hæc sunt quæ tradit AEnéas Syluius. Carni inter quos Iapides enumerantur Istros sequuntur, Sclavi tamen quorū fermè regionem obtinet Carnos bifariam diuidunt, duplicem Carniolam esse dicentes, alteram siccam & aquarū indigam, in qua Istros ponunt & Tarfos, qui medios inter Labatum & Tergestum incolunt montes, & ad Timauum vsque proferuntur. Alteram irriguā, in qua flumen Sauus ortum habet, & Nauportus qui Labatus hodie appellatur, & alij plures flu. &c. De hoc verò Labato flu. quem Nauportum Plinius incolæ autem, Labatum seu Quietum vocat, hoc memoratu dignum visum est, quod tradunt de Argonautis, eos ex Ponto in Istrū aduerso flu. nauigasse, & ex Istro in Sauum itidem aduerso flumine, deinde Nauportum quem Quietum hodie & Labatum appellant. Ex Nauporto verò per montes humeris vectam nauim, qua Vellus aureum ex Cholchide raptum, & Iason Medeaque cum patrijs thesauris fugientes vehabantur, nō procul Tergesto Adriæ immisum esse. Quamquam alij per specum subterraneum eo deductam dicant monte perfosso. Vrbs regionis præcipua est Labacum, eiusdè cum fluuio nominis. Contra Duinum in montibus qui Adriam spectat subter Alpes, haud procul à Natifone flumine Garitia sita est, Iulium Carnicum Ptolomæo dicta, pariterque Plinio, qui Iulienfes Carnorū in decima regione memorat. Vti Volaterranus arbitratur, quosdam ex situ loci conijcere Iulienfium Carnorum hoc fuisse oppidum scribens, alij Noritiam appellant, Georgius Amasæus Goritiam eo in loco esse scribit, vbi quondam Noricia, inonumentisque vetustatis quæ hinc supersunt id conuinci. Principatus seu Comitatus dignitate hodie hæc ciuitas gaudet. In læua Sontij ripa sursum propugnacula reperiuntur bina, quondā à Venetis ad tutelā fluminis condita, ne Turcarū excursionibus hac vti prius, pateret via. Nomen vni Gradisca, alteri Foliaria, à finitimis pagis. Amne trāsito in ora maris, nobile frequensque & oppulentum oppidum præcelso ac difficili in monte cernitur, Mons Falconis, olim Verruca dictū. Ad læuam Natifonis flu. ripam sinui maris Adriatici proximā Aquilegia. Vrbs olim præclara & fœlix ob negotiorum amplitudinem & frequentiam, quoniam ex cunctis propemodum orbis partibus, ob summam loci opportunitatem & aditum tam mari, quam terra commodissimum, merces huc conuehebantur: maximæque res Aquilænsium auctæ post Spinā & Adriam collapsas, ijs enim vrribus sepultis ad hanc vnam negotiatores omnes confluebant. Desinit tamen id summum mercaturæ studium apud Aquilæses, vna cum ipsius ciuitatis fortuna, caput deinceps efferentibus Venetis. Regio ipsa Carniolæ montosa & Alpestris, quemadmodū & reliquæ huius tractus prouinciæ: vini tamen, olei, fructuum, ac frumenti hinc inde abundè profert. Sauo fluuio, Laibachoque rigatur, qui Danubio inferuntur, Corcoras etiā fluuius vna cum Sauo illi affunditur. Sub Alpibus autè oritur Natifo, vti Sabellicus tradit: post iuga Ventoniū ad occasum Solis, æstiuum solstitij versus, & 80. ferè stadijs prolapsus, tum in occasum hybernum flectit ciuitatemque

fori Iulij mediam interfecat: mox ad Orientem incedens, post 120. ferè stadia Sontio flumini illabatur. Is fontem in Alpibus habet iuxta Iapidiam, quæ nunc Carnium vel Carniola. Primum verò à Septentrione per confragosas valles præcipitesque rupes, in occasum Solis Hybernum, tanto cum impetu & violentia prouoluitur, vt ad 120. penè stadium vsque, nec pedibus, nec iumento transitum patiatur, dein crescens perpetuò, stadia ferè 40. per vallem Plitianam cõficit: post eodem amplius spacio per asperrimas fauces ad Caporetum defertur. Vbi pons eximius arcu vno ped. 60. transitum iungit. Hinc vallem Caporitinam 80. paulò minus stadiorum emittitur multo leuior, adeò vt vbique transmittere commodè liceat. Porrò circa finem huius longissimæ conuallis apud Tulminum, amnem excipit Tulminam, eoque non procul alium ex angustis faucibus prorumpentem Hydram insignem fluuium. Deinceps 80. ferè stadijs per vallem Sonty, quam vocant Roncinam labitur ad pontē trium arcuum, iuxta quem annis superioribus turrim struxit Goritianus comes: hinc verò per angustas confragosasque valles, è regione Goritiæ, quas sublimis pons tribus pilis lapideis innixus iungit, lenisque dein 40. paulò amplius stadia defluit, vsque dum amnem Vipauum colligat ex Alpibus per finitimam Goritiæ vallem accedentem, quo recepto nauigabilis efficitur vsque ad mare stadijs 140. Hæc Sabellicus. Verū notandum non procul Aquileia Natifoni illabi, nomenque tunc perferre, Natifonis, qui vna in mare definit, extincto. Timauus flu. arci Belfortiæ propinquus, multis fontium scatebris è montibus erumpens, deinde subterraneis meatibus millia passuum: ferè quatuor prolapsus occultè, rursus de Saxi radicibus intimis, emerfu multiplici largius pluuio cœlo, prescius sereno exoritur, & in vnum mox alueum collectus altum latumque flumen, ac nauigabile constituit, nec magno dein spacio mari infusus portum Timauum, quem Strabo nominat Creat, haud procul eo loco vbi quondam arx Belfortia sita erat. Montium hinc præcipui sunt in cõfinijs Carinthiæ, Occa mons, inter Natifonem & Lisontium, Medæ montes, & Alpes Carnorum, quæ è regione Tergestini sinus sublimitas montiū Straboni dicuntur. Ad Timauum amnem luci duo sunt, quorum vnus olim Iunoni Argiæ sacer erat, alter Dianæ Eroleæ, vt scribit Strabo, nunc alterum Diuæ Margarete sylvam, Diuæ Gertrudis alterū vocat. Fabula verò Lupi & fideiussoris eius, qui volet ex Strabone petet. Minerarum hinc fodinæ nullæ nobiles præterquam argenti viui, ad Hydram fluuium, quod Strabo de Aquiliensi agro refert, auri optimi feracem esse, à nullis nostri temporis authoribus proditum est, vel quòd dudum eæ fodinæ exhaustæ sint, vel (quòd vix credibile) nunc incuriosius inuestigentur. Contra Timauum amnem Insula parua in mari est, cum fontibus calidis, qui pariter cum æstu maris crescunt, minuunturque, vt Strabo ait. Quamuis autem olim scaturigines harū aquarū in Insula diuisæ essent à continente, nunc tamè videre est, quod terræ hæreant alluione annexæ. Terminantur autem iam dictæ regiones ab Occasu quidem Foro Iulio, à Septentrione Carinthia & Styria, ab Ortu Sauia, Pannonia, Dalmatia, Croatiaque, à Meridie Histria. Incipit ab Occidente sub longitud. grad. 35. minut. 10. vbi Aquileia: desinitque in Oriente sub longit. grad. 39. vbi Sagor oppidum, à Meridie incipit sub latit. grad. 45. minut. 45. vbi Tergeste, & extenditur in Septentrione sub latitud. grad. 46. minut. 30. vbi Labati flu. ostiū. Subest itaque ad initium 7. climatis, per pontum Euxinum, vsque ad medium eiusdem. Vnde Parallellus per eam transiens est 15. diesque prolixior horarum 15½. longa est autem ab Occasu in Ortum milliariibus German. 30. seu Italicis 120. lata à Meridie in Septentrionem milliariibus Germanic. 19. vel Italicis 76.

FRANCONIAE ORIENTALIS ET SALTZBURGENSIS EPIS.

XV

FRancorum orientalium nomen à Franco quodam eorum duce ortum creditur. Hunc populum è Scythia profectum tradunt, vbi locorum diu multisque annis ante natū redemptorem nostrum morabantur: tandē autem assiduis Gothorum incursionibus molestati offensique, nouas sedes quærere in animum induxerunt: quare Marcomiero rege ac duce circiter annum ante natum Saluatorem 433. loca Rheno Frisij, Chanaisque proxima occuparunt: ibique confidentes in prouincia, quam nos Geldriam hodie nuncupamus, ei regioni à suo vocabulo Sicambriæ nomen fecere: tum enim nondum cuiquam Francorum nomen auditum erat. Hos Francos etiã Ansibarios & Antuarios fuisse, indubiè ostēdit Rhenanus. Deinceps cum ad 400. ferè annos ducibus suis paruissent, dominium seu imperium id tandem peruenit ad quendam Francum nomine: eum tanto prosequēbantur amore, tantique ab ijs fiebat, vt auito veterique nomine relicto, ab eodem suo duce denominari voluerint, quod factum traditur circiter 24. annis ante natum Christum. Verum hæc à Rhenano doctissimo viro non ineptè explosa, cum nempe Tacitus Germanos omnes indigenas esse asseueret, qui de origine huius gentis aliter differit. Inquit enim, Franci maritimus populus fuit: Oceani Septentrionalis littus colens, iuxta Chaucos, vt arbitror & Saxones. Potest autem fieri, vt aut ex Insula se effuderint in Continentem, aut olim sua fortuna contenti, & proinde ignobiliores, tandem bellis inclaruerint: id quod & Cattis accidisse videmus, qui primū obscuro. (Neque enim horum meminit Ptolomæus) sub Domitiano & Traiano Chæruscis nobilissimæ genti præferebantur. In Vlsipetum & Teucerorum loca concesserunt Franci, postquam recesserunt à Sicambrorum finibus, ostijs Rheni, & Oceani littoribus, vbi primitus habitauerunt, deinceps relicta Colonia & Rheno amne, ad Salam & Mœnum flumina confederunt, vbi hodie manent. Salingi etiã dicti sunt Franci à Romanis. Salios fuisse appellatos Ammianus ostendit libro 17. Quod à Sala fluuio descendisse creditur: rei fidem facit Salingostadium Mœni vrbs, quam *Selzenstat* vocant Incolæ. Gens ipsa viribus armisque potens, ac multa nobilitate pollens, fallax & astuta, laborum patiens, vinetis colendis vterque sexus incumbit, nec cuiquam otioso esse conceditur. Ducatus nomine ac dignitate adhuc hodie gaudet, huncque titulum VVirtzburgensis præsul sibi vendicat. Verum huic non integra paret Francia, sed cum quatuor in partes diuisa sit, quatuor ex magistratibus sunt audientes. Marchioni Brandenburgensi obediunt Kirzinga, Bristadium. Graglingiacū & Babébergensi antisti subsunt. Chronachum, Vorcheymium, Staphelsteinium, Hochstadium, & præter has multæ aliæ vrbes, VVirtzburgensi seu Herbipolitano præsuli, qui Francorum dux salutari vult, parent. Kunigspergum, Ochsenfordia, Corolostadiū, Hastordia, Gemunda, ac aliæ nonnullæ ciuitates, Maguntiacensi Metropolitanò Archiépiscopo & Electori sep-

temuiro S. Imperij Cancellario, audiunt. Maguntiacum vrbs nobilis multiplici nomine, vniuersali studio seu gymnasio literario, inuentione artis Typographicæ, ac multis vetustatibus seu antiquitatibus, item Bilchofsheimium, Alderburgium, Mildeburgum, & multa alia oppida. Quædam insuper Franciæ portio ad Saxonum principem spectat, velut Choburgum oppidum excelsa arce munitum, ac nonnulla alia. In huius prouinciæ finibus sita est Norimberga vrbs ampla, opulenta, ac imperialis. Verum Franciæ minimè annumeranda. Francofordia autem Francici iuris est, & ipsa imperialis, ac binis nundinis quotannis celeberrimum, nobilissimumque Germaniæ totius emporium. Quo loco Romanos reges eligi à ducibus electoribus mos est, ibidemque si imperij binos competitores esse cōtingat, vtrique collecto exercitu pro Imperio dimicant. Aër purus ac saluberrimus. Terra densissimis syluis asperisque montibus clausa, intus plana ac fertilis Cerere & Baccho, in Germaniæ propemodū meditullio sita. Ad Rotenburgum vrbs in Tuberæ rij a, haud procul ab eiusdem fluminis fontibus, initium sumunt vineta, flumenque sequuntur donec Mœno coniungatur. Vinum ipsum bonum ac salubre, si nullum adhibeatur vitium, & ob sui præstantiam in remotissimas exportatur terras. Glyzerysæ radicis Babenbergensis ager tantam præbet copiam, vt currus eadem onusti per vniuersam Germaniam diuehantur. Rapa capæque nullibi ferè locorum laudatiora: hortorum, viridariorum, ac prætorum cultura amœnissima regio est: pecudum domesticorum, ferinarumque diues. Fluminibus piscosissimis vndique perluitur, quorū præcipua sunt: Mœnus, Sala, octo ignobilioribus amnis comitata, Sinna, Radiantia, æstus, Tuberæ, ac nonnulla alia. Sylvas habet Speshart, Othonis syluam, ac alias etiam Hercyniæ portiones, quæ eam æditissimis iugis per circuitum obfirmans, veluti natiuo muro ambit. Hæc Sueuiam & Baioariam à Meridie habet, Rhenus illi occiduus est, ab Ortu Boëmi accolunt, Hasi & Thuringi Saxoniarum populi à Septentrione. Hæc itaque prouincia longitudinis initium sumens ab Occidente prope Helenopolim seu Francofordiam Mœni gradus habet longitud. 25. minut. 38. ac in Oriente desinit prope Ambergam, qui locus longitudinē habet 29. grad. 8. minut. latitudinis autem initium facit à meridie circa Rotenburgum ad Tuberum amnem. vbi eadem est 49. grad. 7. minut. ac in Septentrionem eleuatur vsque vltra 51. gradus latitudinis circa Lichtenavviã. Ita vt Australia eius sint post initiū 8. climatis, quod est per Borysthenis ostia. Septentrionalia autem sub principium 9. climatis, per Coloniam Agrippinam. Quare Australissimus eiusdem Parallellus est 17. diesque prolixior præcisè horarum 16. Borealissimus autem 19. diesque proinde prolixior horarum 16½. longa itaque est ab Occidente in Orientem milliariibus Germanicis 29. Italicis autem 116: lara autem à Meridie in Septentrionem Germanicis 20. Italicis autem 80.